

ÇOCUK KİTAPLARINA YANSITILAN ŞİDDET: 100 TEMEL ESER ÖRNEĞİ¹

Dr. Osman AKTAN

Düzce Rehberlik ve Araştırma Merkezi,
karakteregitimi@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Fatih AYDIN

Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,
fatihaydin@duzce.edu.tr

Özet

Bu araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" listesinde belirtilen eserlerin yansıttıkları şiddet dili incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" okuma kitapları serisi; çalışma grubunu ise on iki yerli yazarlı ve dokuz yabancı yazarlı olmak üzere toplam yirmi bir kitap oluşturmaktadır. Kitaplardan elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Şiddet dili ifadelerinin türlerine göre çoktan aza doğru sözel şiddet, fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve duygusal şiddet olarak sıralandığı görülmüştür. Yapılan analizler sonucu genel olarak yabancı yazarlı eserlerde şiddet dili içeren ifadelerin daha fazla yer aldığı görülmüştür. Araştırma bulguları doğrultusunda öğrenciler için hazırlanacak çocuk yayınları ve ders kitaplarında yer alacak okuma metinlerinin nitelik bakımından çocuğun ahlaki gelişimini destekleyecek içeriğe sahip olmasına dikkat edilmesi ve nitelikli çocuk yayıncılığının teşvik edilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 100 Temel Eser, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Kitapları, Şiddet, İçerik Analizi

VIOLENCE REFLECTED IN CHILDREN'S BOOK: 100 BASIC WORK SAMPLE

Abstract

In this research, the language of violence reflected by the works listed on the "100 Basic Works" list recommended by the Ministry of National Education for elementary schools is examined. Qualitative research method is used in the research. The data base of the research is composed of a series of "100 Basic Works" reading books recommended by the Ministry of National Education for elementary schools; the research group of the study is composed of a total of twenty-one books consisting of twelve local authors and nine foreign writers. The data obtained from the books are analyzed by content analysis technique. It is seen that according to the types of the expressions of violence, verbal violence, physical violence, sexual violence and emotional violence are already listed. As a result of the analyzes made, it is seen that the expressions containing the violence language are found more frequently in the foreign writings. In the direction of research findings, it is suggested that attention should be paid to the quality of the reading texts to be included in the children's publications and textbooks to be prepared for the pupils, with the content to support the moral development of the child and quality child publishing should be encouraged. In this study, because works are selected and analysed according to certain criteria, the present study results should be evaluated by excluding the values in other books which are not reviewed.

Keywords: 100 Basic Works, Children's Literature, Children's Books, Violence, Content Analysis.

¹ Bu araştırmanın bir bölümü, 5-7 Ekim 2018 tarihlerinde Düzce Üniversitesi'nde gerçekleştirilen Uluslararası Çocuk Hakları Kongresi (CRC) de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. Giriş

Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verilerin tamamıdır (Yalçın ve Aytaş, 2005: 17). Çocuk edebiyatı, çocuğun gelişim dönemi özelliklerini göz önüne alarak edebiyatı çocukla buluşturma aracıdır. Çocuk edebiyatı dili, konusu, içeriği, anlatımı, yalınlığı ve içtenliğiyle önce çocuğun gelişim dönemleri ile uyumlu olmalıdır (Erkmen, 2017). Çocuk edebiyatı, çocukluğun ilk dönemlerinden başlayarak bütün çocukluk dönemlerini ele alır. Duyarlılıklarını ve deneyimlerini tartışarak, çocuğu bir bütün hâlinde kucaklar. Dolayısıyla çocuk edebiyatı, yazarının “Neleri yazmalıyım?” yerine “Nasıl?”, “Ne kadarını?” ve “Niçin yazmalıyım?” diye düşündüğü ve kendisini sorguladığı bir yazma sürecidir. Çocuk edebiyatı, edebiyatın bütün alanlarında ve söz sanatlarında bulunan niteliklerin tamamını içinde barındıran bir alandır. Hayata, ahlaka ve yüksek değerlerle çocuğun gelişimine ait değerlere daha çok önem vererek, bunların ön plana çıkmasına dayanan bir alandır (Yalçın ve Aytaş, 2005: 17–18).

Çocuk edebiyatı, bireyin önemini ortaya koymak, dahası yaratıcılığını geliştirmek için ortak bir kültürel çerçeve oluşturur. Gelişmiş bireylerden oluşan toplum, büyük uygarlıklar kurabilir ve daha mutlu bir dünya oluşturabilir. Bu anlamda her toplumun bireyi korumaya, yaratıcılığını ve girişimciliğini geliştirmeye özen göstermesi gerektiği söylenebilir (Güleryüz, 2006: 37). Sonuç olarak çocuk ve gençlik edebiyatı, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasından, eleştirel bakış açısı kazanmasından, sanat zevki oluşturmasından bireysel ve kültürel kimliğinin kazanılmasına kadar, kendisi de geçiş evresinde olan çocuğa bir geçiş sağlar (Dilidüzgün, 2003: 23). Çocuklar için yazılan edebi eserlerden masal hayal gücünü, şiir güzel kavramını duyumsamayı, hikâye anlatım yeteneğini, roman serüven duygusunu geliştirir. Fantastik metinler hayal gücünün gelişmesine, tiyatro ise göze kulağa ve akla aynı anda hitap ederek, çocukların yeteneklerini keşfetmesine yardımcı olur (Akbayır, 2008: 3). Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere çocuk edebiyatı, amaç ve kapsam olarak çocukların kişisel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayan alan yazınıdır. Çocuk edebiyatının belli başlı türleri şiir, masal, destan, öykü, roman ve biyografilerdir.

Çocuklara çocukluk döneminde verilecek eğitimin, çocuğun topluma, yaşam koşullarına uyum sağlamasında, yaşamı, doğayı, insanı sevmesinde ve tanınmasında etkili olduğu gerçeği çocuk kitabı yazarlarınca göz ardı edilmemelidir (Lüle, 2007: 18). Çocuklar için oluşturulan bir kitabın ne gibi özelliklere sahip olabileceği çocuk edebiyatı kavramında olduğu gibi oldukça tartışılmıştır. Tanımlamaktan kaçınılan, yapılan tanımları tartışılan, yapılmış bütün

tanımları eksik olan çocuk edebiyatını en iyi tanımlayan ise çocuk kitabı yani eserdir (Şirin, 2007: 42). Çocuklara, dil bilinci ve duyarlılığı edindirerek edebiyat dünyasının kapısını aralama, okuma isteği ve alışkanlığı kazandırma gibi temel işlevleri de göz önüne alındığında, çocuk kitaplarının çocuğun eğitim yaşamında önemli bir değişken olduğu gerçeği ortaya çıkar (Sever, 2003: 13). Çocuklar için hazırlanan okuma kitaplarında, çocuğu eğlendiren ve düşündürten temaların yanı sıra kültürel ve evrensel değerler, ahlak kuralları, gelenek ve göreneklere de yer verilmelidir (Dilidüzgün, 2000).

Çocuklara yönelik hazırlanan eserlerin, eğitim sürecine katkı sağlayıcı nitelikte olması gerekir. Çocuk edebiyatı metinleri, yaşanan gerçeklerle ilgili olmalıdır. Çocuk, kendi yaşantısından yola çıkılarak yazılmış olan eserlere daha büyük bir ilgi duymakta ve bu tür eserler, çocuklar tarafından daha çok okunmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici olmalıdır. Çocuk edebiyatı eserleri, çocukların kavrama düzeylerini geliştirmelerinin yanında, kendilerinin de okuduklarından, dinlediklerinden ve gözlediklerinden yola çıkarak duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıdır. Kitaplar çocuklara içinde yaşadığı ülkeyi, dünyayı sevmeyi öğretmelidir. Çocukların karamsarlıklar konusunda çok hassas olduğu gerçeğinden yola çıkarak onları umutlandırıcı, hayata bağlayıcı eserlerle yüz yüze getirmek gerekir. Çocuklara yönelik hazırlanan eserlerde estetik duygular geliştirilmeli, çocuğun tercihlerini yaparken bu duygulardan yararlanması sağlanmalıdır. Çocukların, kendilerine özgü kişiliklerinin gelişmesine çocuk edebiyatı eserleri katkıda bulunmalı, onların toplumda uyumlu olmasını sağlamalıdır. Çocuk kitapları, eleştirel ve çok yönlü düşünebilen bireylerin yetişmesine katkıda bulunmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2005; Sever, 2003; Oğuzkan, 2013; Yıllar ve Celepoğlu, 2010).

Şiddet kavramı konusunda pek çok tanım yapılmıştır. Şiddet kavramı, bireyin kendisine, karşısındaki insanlara ya da bir gruba karşı güç kullanması (WHO, 2002), yanlış kullanımlı kuvvet ya da enerji (Dursun, 2011) incitme ya da taciz etmek amaçlı olarak fiziksel gücün kullanılması (Mernam-Webster, 2015), fiziksel/ruhsal etkileri açıkça görülemeyen ve ölçülemeyen, ancak doğrudan ya da dolaylı olarak hissedilebilen olay ve olgular (Güneş, 2015), gücün haksızca ve yasal olmayan bir şekilde kullanılması (Öğülmüş, 2007), bireye sözel, fiziksel, psikolojik, duygusal ve cinsel boyutlarda uygulanan güç (Bridge, 2003; Olweus, 2003) şeklinde tanımlamalar yapılmıştır. Şiddet dendiğinde akla genellikle fiziksel anlamda zarar vermek anlamına gelen şiddet gelse de şiddetin farklı türleri vardır. Bunlar; fiziksel şiddet, cinsel şiddet, sözel şiddet, psikolojik (duygusal) şiddet, sözel şiddet,

ekonomik şiddet ve cinsel şiddettir (Dindaş, 2008; İldeniz, 2015; Karabağ, 2010; Kaplan, 2011; Patır Erkek, 2016; Uçar, 2003).

Çocuk edebiyatı metinlerinin şiddet içerip içermemesi konusunda farklı görüşler belirtilmiştir. Yalçın ve Aytaş'a (2005: 51) göre çocuk edebiyatı metinleri, şiddet öğelerini içermemelidir. Aynı eserde Yalçın ve Aytaş, "Çocuklara yönelik eserlerde, şiddet öğesinin ne gibi sonuçlar doğurduğu, son yıllarda yapılan bilimsel eserlerle ortaya konulmuştur. Buradan hareketle, şiddet içerikli konuların çocuk eserlerinde yer almamasına özen gösterilmelidir", şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Sever (2003: 192) ise Yalçın ve Aytaş'ın aksine kitaplarda, yaşamın bir gerçeği olduğu düşüncesiyle, şiddet olgusuna da yer verilebilir, görüşünü savunmakta ve sözlerine şöyle devam etmektedir: "Ancak, olay kurgusunda, çocukların yaş ve gelişim özellikleri de göz önünde bulundurularak yer verilen şiddet öğeleri, çocukları şiddete karşı neler yapılması gerektiği konusunda duyarlı kılmalı, onlarda şiddet ve kaba güce karşı bir anlayış oluşturabilmelidir". Sever'e (2003: 12) göre çocuk gerçekliğine yeterince duyarlı olmayan bir çevredeki çocuk için sıradanlığın dışına çıkabilmenin en etkili yolu, onun kendi gerçekliğini önemseyen kitaplarla buluşması ya da buluşturulmasıdır. Günümüzde çocukların teknoloji ile iç içe büyüdüğü düşünüldüğünde onları hayatın gerçeklerinden uzak tutacak, hayatı tozpembe gösterecek kaynaklara yöneltmek, gerçekten de çok daha kötü sonuçlar doğurabilir. Türkçe Öğretim Programı'nda okuma metinlerinin taşıması gereken nitelikler belirtilmiştir. Okuma metinlerinde öğrencilerin sosyal, zihinsel ve psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. içeren öğeler yer almamalıdır (MEB, 2009: 56).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 04.08.2005 tarihinde yayımlanan 8081 numaralı genelge ile ilköğretim öğrencileri için tavsiye edilen "100 Temel Eser" adı ile okuma kitapları listesi oluşturulmuştur. 100 temel eser listesi, Türk Edebiyatı, hazırlanacak eserler ve dünya edebiyatı olmak üzere üç başlıktaki kitaplardan oluşmaktadır. Bu listedeki kitaplar; 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri için önerilmiştir. Yayımlanan genelgede "Kitap okuma insan şahsiyetini zenginleştirir. İyi seçilmiş bir kitap, insan için yeni bir ufuktur. Dünyaya bakış tarzı kitaplarla şekillenir." denilerek, öğrenciler bu eserleri okumaya teşvik edilmektedirler (2005/70, M.E.B. Genelge). Millî Eğitim Bakanlığı, ilköğretim için hazırlanan listede, yaşayan yazarların eserlerine yer vermemiştir. Yaklaşık bir yıl süren çalışmalar sonrasında listenin hazırlanma sürecinde çocuk edebiyatı yazar ve uzmanlarının görüşlerine yer verilmiş, onlar da listelerini 4000 kadar öğretmene sorarak hazırlamışlar ancak bu heyet de listeye yaşayan yazarları almıştır. Genel prensip doğrultusunda bu isimler çıkarılmış, Millî Eğitim Bakanlığı

uzmanlarınca yerlerine hayatta olmayan yazarların eserleri konmuştur (Prof. Dr. Necat Birinci ile 100 Temel Eser Listeleri Üzerine Söyleşi, 2005). Ders kitapları dışında yer alan okuma kitapları, öğrencilerde okuma bilincinin gelişmesinde etkili kaynaklardır. Öğrencilere önerilecek okuma kitaplarının da okuma bilincini geliştirmesi ve onlara yeni ufuklar açması gerekmektedir. Bu bakımdan okuma kitaplarında yer alan metinlerin de içerik olarak öğrencilere doğru davranış modelleri sunacak şekilde hazırlanması gerekmektedir (Kılıç ve Aktan, 2015).

Literatür incelendiğinde çocuk kitaplarında şiddeti konu alan bazı araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Özkan (2001) tarafından yapılan araştırmada çocuk kitapları dil bakımından incelenmiş, kitaplarda yer alan argo ve bozuk ifadeler belirlenmiştir. Sever (2002) tarafından yapılan başka bir araştırmada çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet millî eğitim temel yasası ve çocuk haklarına dair sözleşme bağlamında değerlendirilmiştir. Öztürk ve Giren (2016) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan hikâye kitaplarında korku ve şiddet ifadelerine yer verildiği belirlenmiştir. Yılmaz (2005) tarafından yapılan başka bir araştırmada ise Türk romanında aile içi şiddet teması ele alınmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve resmî olarak ilköğretim öğrencilerinin okuması yönünde ilgili genelge ile uygulaması başlatılan 100 temel eser listesinde yer alan eserlerin yansıttığı şiddet ifadelerine yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Hâlen yürürlükte olan 100 temel eser listesinde yer alan kitapların çoğu okul kütüphanelerinde yer almakta, öğrenciler tarafından okunmaktadır. Bu bakımdan bu listede yer alan kitaplarda şiddete yönelik ifadelerin yer alıp almadığının incelenmesi araştırmanın önemini artırmaktadır. Bu araştırmanın konusu 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki şiddet ifadelerini belirlemektir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2017). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

2.2. Veri Kaynağı ve Çalışma Grubu

Araştırmanın veri kaynağını, MEB'nin 2005 yılında ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" listesindeki okuma kitapları oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturmak için amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemede çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

İlk olarak veri kaynağını oluşturan 100 Temel Eser elde edilmiştir. Daha sonra 100 Temel Eser içerisinde, beş ilköğretim okulu ve bir merkez il halk kütüphanesi kayıt defterleri incelenerek, öğrenciler tarafından az okunan kitaplar arasında bulunan 17 kitap çalışma evreninden çıkarılmıştır. Bu durumda çalışma evrenini 83 kitap oluşturmuştur. Daha sonra veri kaynağını oluşturan 83 kitap yerli ve yabancı yazarlı olmak üzere sayfa sayılarına göre gruplandırılmıştır. Aşağıda Tablo 1'de veri kaynağını oluşturan 100 temel eser listesindeki 83 kitabın sayfa aralığına göre sınıflandırılması verilmiştir.

Tablo 1. 100 Temel Eserdeki Kitapların Sayfa Aralığına Göre Sınıflandırılması

Yazar		Sayfa Aralığı				
		0-100	101-200	201-300	301-400	400 ve üstü
Yerli Yazarlı	Frekans (f)	14	28	5	5	2
	Yüzde (%)	% 17	% 34	% 6	% 6	% 6
Yabancı Yazarlı	Frekans (f)	12	9	8		
	Yüzde (%)	% 14	% 9	% 8		
Toplam	Frekans (f)	26	37	13	5	2
	Toplam Frekans (f)	83				
	Yüzde (%)	% 31	% 43	% 14	% 6	% 6
	Toplam Yüzde (%)	% 100				

Daha sonra kitaplar yerli ve yabancı yazarlı olmak üzere sayfa sayılarına göre gruplandırılmıştır. Sayfa sayılarına göre gruplandırılan yerli ve yabancı yazarlı kitaplar, sayfa aralıklarının (0-100 sayfa, 101- 200 sayfa, 201- 300 sayfa, 301- 400 sayfa, 401 sayfa ve üstü) yüzdeler olarak temsil edilme durumlarına paralel olarak, tesadüfi olarak seçilen kitaplarla çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunu on iki (12) yerli yazarlı, dokuz (9) yabancı yazarlı kitap oluşturmuştur. Araştırma çalışma grubunu oluşturan yerli yazarlı kitaplar (Ye), yabancı yazarlı kitaplar (Ya) olarak kodlanmıştır. Tablo 2'de çalışma grubunu oluşturan kitapların sayfa sayılarına göre gruplandırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 2. Çalışma Grubunu Oluşturan Kitapların Sayfa Sayılarına Göre Gruplandırılması

Yazar		Sayfa Aralığı				
		0-100	101-200	201-300	301-400	400 ve üstü
Yerli Yazarlı	Frekans (f)	3	6	2	1	0
	Yüzde (%)	% 14	% 28	% 10	% 5	% 0
Yabancı Yazarlı	Frekans (f)	4	3	2	0	0
	Yüzde (%)	% 19	% 14	% 10		
Toplam	Frekans (f)	7	9	4	1	0
	Toplam Frekans (f)	21				
	Yüzde(%)	% 33	% 42	% 20	% 5	% 0
	Toplam Yüzde (%)	% 100				

2.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında aşağıdaki işlemlere yer verilmiştir:

- Çalışma grubunu oluşturan her bir kitap okunarak, şiddet ifade eden kelime, kelime grupları ve cümlelerin ifade ettiği bağlam esas alınarak veri seti oluşturuldu.
- Şiddet ifade eden tüm bölümler kodlandı. İlk okuma kapsamında yerli yazarlı kitaplardan 48 sayfa, yabancı yazarlı kitaplardan 82 sayfa veri elde edildi.
- Elde edilen veri setinde net şiddet ifadelerine ulaşmak için veri seti üç kere okundu. İkinci okumada yapılan düzeltmeler ile üçüncü okuma sonunda en doğru şekilde şiddet ifade eden bölümler elde edildi.
- Son inceleme ve düzeltmelerden sonra, yerli yazarlı kitaplarda 32 sayfa, yabancı yazarlı kitaplarda ise 56 sayfa şiddet ifadeleri içeren veri seti elde edildi.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışma grubunda yer alan her kitaplardan elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Elde edilen şiddet ifadeleri belli başlıklar altında toplanarak frekansları çıkarılmıştır. Son olarak frekansları çıkarılan şiddet ifadelerden birbirine yakın olanlar gruplandırılarak kategoriler ve temalar oluşturulmuştur. Kategori ve temaların belirlenmesinde iki araştırmacı ile nitel araştırma alanında araştırmaları bulunan iki akademisyen olmak üzere 4 kişi görev almıştır. Araştırmacılar bu işlemleri birbirinden bağımsız olarak yapmışlardır. Daha sonra bir araya gelen araştırmacılar, farklı temalar altında değerlendirdikleri görüşler üzerinde tartışarak uzlaşıya varmışlardır. İçerik analizi ile elde edilen verilerin güvenilirliğinin sağlanması için, Miles ve Huberman'ın (1994) "Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100" formülü kullanılmıştır. Araştırmacılar arasındaki güvenilirlik oranı %89 olarak tespit edilmiştir. Araştırmada güvenilirliğin sağlanması amacıyla araştırmanın yöntemleri ve aşamaları açık ve ayrıntılı bir biçimde betimlenmiş, şiddet

ifadeleri doğrudan alıntılarla metinlerde geçtiği şekilde alınarak veriler desteklenmiş, araştırmanın ham verileri gerektiğinde tutarlılık incelenmesi amacıyla saklanmıştır.

3. Bulgular

Araştırmanın amacını ortaya koymak amacıyla 100 temel eser listesinden seçilerek araştırmanın çalışma grubunu oluşturan yirmi bir kitap derinlemesine incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda yerli yazarlı eserlerde (f=59), yabancı yazarlı eserlerde ise (f=137) defa olmak üzere toplamda yüz doksan altı (196) şiddet ifadesine ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında kitaplarda şiddet içeren ifadeler analiz edilmiş olup yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki şiddet ifadeleri dört temada toplanmıştır. Tablo 3’de 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki sözel şiddet temasında yer alan kategori ve ifadelere yer verilmiştir.

Tablo 3. 100 Temel Eser Listesinde Yer Alan Yerli Ve Yabancı Yazarlı Kitaplardaki Sözel Şiddet Temasında Yer Alan Kategori Ve İfadeler

Tema	Kategori	İfadeler	Frekans	
			Yerli	Yabancı
Sözel Şiddet	Argo ifade kullanmak	adi orospu (3), orospu (3), şeytan (3), hınzır çocuk (2), fahişe (2), seni gidi orospu (2), yosma (2), metres (2), çirkin mahluk (1), aşağılık (1), edepsiz (1), alçak casus (1), köpek(1), ahlaksız (1), namussuz (1), maskara (1), haysiyetsiz (1), dalkavuk (1), tembel mahluk (1), küçük serseri (1), alçaklar (1), iğrenç çirkin suratlı (1), aptal bunak (1), aptal çocuk (1), ihtiyar şeytan (1), şeytan ruhlu kadın (1), hilekâr şeytan (1), hilekâr bunak (1), seni gidi adi mahluk (1), yelloz (1), hain (1), yaltaklanma (1), hain Yahudi (1), odun herif (1), casus köpek (1), edepsiz köpek(1), uyuz köpek (1), huysuz şeytan (1), küt kuyruklu şeytan (1), hizmetçi parçası (1)	9	42
	Beddua etmek	Allah belanı versin (8), Allah belanı versin (5), Tanrı belanı versin (4), Allah kahretsin (3), lanet olsun (2), şeytan alsın topunuzu (1), şeytan çarpsın (1), cehenneme kadar yolun var (1)	10	15
	Lakap takmak	Yahudi (4), deve salim (3), çam yarması (1), düşkünlerevi (1), korkak cüce (1), düzenbaz terzi (1), zenciler kayası (1),	5	7
	Küfür etmek	Aile bireyelerine küfretmek (4), dini değerlere küfretmek (2), namussuz adam (1), kavat (1), eşek (1),	3	6
	Tehdit etmek	Dayakla tehdit (3), ölümle tehdit (2), korkutmayla tehdit (1),	2	4
	Bağırarak	Sesini yükseltmek (3), hiddetlenmek (1)	2	2
	Hakaret etmek	Azarlamak (1) Allah’ın odunu (1)		2
Toplam			31	78

Tablo 3 incelendiğinde 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki sözel şiddet temasının sırasıyla argo ifade kullanmak (f=51), beddua etmek (f=25), lakap takmak (f=12), küfür etmek (f=9), tehdit etmek (f=6), bağırarak (f=4) ve hakaret etmek (f=2) kategorilerinde toplandığı görülmektedir. Aşağıda sözel şiddet temasında yer alan kategorilere ilişkin 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki ifadelerle ilişkin doğrudan alıntılar verilmiştir;

“Müdire kadını azarladı: Aptal bunak tut dilini.” (Ya5, s.148).

“Sen adi bir orospu, iğrenç bir mahlûktan başka bir şey değilsin!” (Ya6, s.104).

“Seni gidi adi mahluk.” (Ya7, s.106).

“Hay ayaklarım kırılıyordu! Hay, ağzım kuruyordu. Hay Allah bin türlü belanı vereydi de...” (Ye1, s.26)

“Sen bilmezsin bu kara Hüsnü’yü çok namussuz adamdır.” (Ye6, s.165)

“.....Bre kavat, ak sakallı babamı ağlatmışsın” (Ye6, s.30).

“.....öfkesinden mosmor kesilen kraliçe "sen dilini tut" diye bağırdı” (Ya2, s.68).

“Allah'ın odunu, sen kime karşı geliyorsun bakayım. Şimdi seni eşek sudan gelene kadar döverim” (Ye8, s.11).

Tablo 4’de 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki fiziksel şiddet temasında yer alan kategori ve ifadelerle yer verilmiştir.

Tablo 4. 100 Temel Eser Listesinde Yer Alan Yerli Ve Yabancı Yazarlı Kitaplardaki Fiziksel Şiddet Temasında Yer Alan Kategori Ve İfadeler

Tema	Kategori	İfadeler	Frekans	
			Yerli	Yabancı
Fiziksel Şiddet	Dövmek	tokatlamak (3), şamar atmak (2), çocuk dövmek (2), yumruklamak (1), hayvan dövmek (1)	6	3
	Vurmak	değnekle vurmak (3), kafasına vurmak (2), dipçikle vurmak (1), sırtına vurmak (1)	3	4
	Öldürmek	cinayet (3), kafasını kesmek (1), kafasını ezmek (1), temizlemek (1)	2	4
	Dayak atmak	kulak çekmek (3), kırbaçlamak (2), sıra dayağına çekmek (1),	3	3
	Tuzak kurmak	gizlice saldırmak (1), hainlik (1), aletlerini bozmak (1)	0	3
	Müdahale etmek	iteklemek (1), ağzını kapatmak (1), saçını çekmek (1)	0	3
	Hapsetmek	eve kapatmak (1)	0	1
	İşkence etmek	organlarını kesmek (1)	0	1
Toplam			14	22

Tablo 4 incelendiğinde 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki fiziksel şiddet temasının sırasıyla dövmek (f=9), vurmak (f=7), öldürmek (f=6), dayak atmak (f=6), tuzak kurmak (f=3), müdahale etmek (f=3), hapsetmek (1) ve işkence etmek (f=1)

kategorilerinde toplandığı görülmektedir. Aşağıda fiziksel şiddet temasında yer alan kategorilere ilişkin 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki ifadelerle ilişkin doğrudan alıntılar verilmiştir;

“Öğrenci cüzünü yahut yaprağını hoca efendinin önündeki sıranın önüne koyar. Kalfa da yanı başına gayet dikkatli bir şekilde diz çöker. Çünkü öğrenci yanıldıkça, mutlaka değnek kalfanın omzuna iner” (Ye2, s.30).

“Aynı gün, o hiddetle eve dönüşte, çocukların hepsini sıra dayağından geçirmiş, annesine küfür etmiş ve kafayı çekip zil zurna sarhoş olmuştu” (Ya7, s.110).

“Charlotte gelinceye kadar karnı aç ve hain yaratılışlı olan Noah Clayypole, Oliver Twist'i kızdırmaya, ona eziyet etmeye başladı. Oliver'in saçını çektii, kulaklarını büktü, onun bir alçak olduğunu söyledi” (Ya5, s.35).

“Boyar reisleri, zırhlı muhripler, kahraman voyvodalar, cansız gibi kımıldayamıyorlar, tahtında kafası ezilmiş ölü hükümdarlarına baka baka titriyorlardı” (Ye5, s.70).

“Yakalayın şu tarla faresinin kafasını uçurun, etlerini çimdikleyle çimdikleyle kopartın. Kesin bıyıklarını” (Ya2, s.60).

“Kaptan Çengel ile korkunç adamları Kızılderelilere karşı dürüst olmayan bir şekilde saldırıda bulunmuşlardı. Tabi Çengel'in hileci olduğunu bildiğinizden hayret etmediniz” (Ya1, s.92).

“Fagin, Oliver'i bir hafta eve hapsedti” (Ya5, s.92).

Tablo 5'de 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki cinsel şiddet temasında yer alan kategori ve ifadelerle yer verilmiştir.

Tablo 5. 100 Temel Eser Listesinde Yer Alan Yerli Ve Yabancı Yazarlı Kitaplardaki Cinsel Şiddet Temasında Yer Alan Kategori Ve İfadeler

Tema	Kategori	İfadeler	Frekans	
			Yerli	Yabancı
Cinsel şiddet	İlişkide bulunmak	cinsel münasebette bulunmak (4), öpmek (3), sevişmek (2), fingerdeşmek (2), metreslik yapmak (2), oynaşmak (1), yaltaklanmak (1)	2	13
	Dokunmak	bacaklara dokunmak (2), kucaklamak (1), belini dolamak (1), elini tutmak (1)	1	4
	Tahrik etmek	baştan çıkarmak (3), azmak (1)	0	4
	Aldatmak	eşini aldatmak (2)	0	2
	Cinsel kavramları ifade etmek	organ ismi (1), çıplaklık (1)	1	1
	Toplam		4	24

Tablo 5 incelendiğinde 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki cinsel şiddet temasının sırasıyla ilişkide bulunmak (f=15), dokunmak (f=5), tahrik etmek (f=4), aldatmak (f=2) ve cinsel kavramları kullanmak (f=2) kategorilerinde toplandığı

görülmektedir. Aşağıda cinsel şiddet temasında yer alan kategorilere ilişkin 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki ifadelerle ilişkin doğrudan alıntılar verilmiştir;

“*Bay Grimwig birdenbire durarak Rose’u öptü. Genç kız sinirlenince:*

-Korkma, ben senin deden yaşındayım. Sen çok tatlı bir kızsın. Senden hoşlandım” (Ya5,s.185).

“*...çoban kepeneğini üzerlerine attı, peri kızının birini tuttu, aç gözlülük etti, onunla çiftleşti”* (Ye6, s.12).

“*...börek adamı baştan çıkaracak kadar lezzetli olmalı. Tıpkı çırılçıplak bir kadın gibi”* (Ya7, s.40).

“*...korkmadan, utanmadan yabancı bir erkeğin bacaklarını kucaklamasına müsaade ettiği için.....(Ya7, s.92)”*

“*Zira kendi güzelliğinin, tazeliğinin ve ele geçmezliğinin farkındaydı”* (Ya7, s.100).

“*Bayan Lubyantsev'in lafını kesmesine fırsat vermeden, aniden bir elini beline doladı ve öbür eliyle de elini yakaladı...*” (Ya7, s.102).

“*Canım benim, yavrum benim!” diye fısıldayarak başladı boynundan öpmeye. Ne olur biraz samimi ol. Gel şimdi benimle, gel gidelim”* (Ya7, s.102).

Tablo 6’da 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki duygusal şiddet temasında yer alan kategori ve ifadelerle yer verilmiştir.

Tablo 6. 100 Temel Eser Listesinde Yer Alan Yerli Ve Yabancı Yazarlı Kitaplardaki Duygusal Şiddet Temasında Yer Alan Kategori Ve İfadeler

Tema	Kategori	İfadeler	Frekans	
			Yerli	Yabancı
Duygusal şiddet	Kötümserlik	insanlara zarar verme isteği (4), kötü niyet beslemek (3), alay etmek (3), nefret etmek (2), zalimlik düşünmek (2), fesatlık yapmak (1), küçük düşürmek (1), horlamak (1)	2	15
	Korkutma	dayakla korkutmak (2), şiddetle korkutma (1), ölümle korkutmak (1), dayakla korkutmak (1)	1	4
	Toplam		3	19

Tablo 6 incelendiğinde 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki duygusal şiddet temasının sırasıyla kötümserlik (f=17) ve korkutma (f=5) kategorilerinde toplandığı görülmektedir. Aşağıda duygusal şiddet temasında yer alan kategorilere ilişkin 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki ifadelerle ilişkin doğrudan alıntılar verilmiştir;

“*...Hey kemik yığını aşağı in”* (Ya5, s.29).

“*...Bu çocuklar cinayet işleyip, hırsızlık yapmak için yaratılmışlar”* (Ya5, s.37).

“...Un değirmencilerinin hepsi hırsız insanlardır” (Ya8, s.30).

“...içeri girer girmez seni güzel bir döveceğim” (Ya5, s.31).

“...Tehdit ve rüşvet kuvvetiyle Nancy en sonunda işi üzerine almayı kabul etti” (Ya5, s.93).

“Artık senin için çok geç, aziz dostum, çok geç. Kendini şimdiden ölmüş kabul edebilirsin (Ya7, s.115).

“Çocukları gemiye götürmeli ve orada hepsini boğarak öldürmeliydi” (Ya1, s.80).

“Kraliçe, öfkeden kıpkırmızı kesildi. Alice’e vahşi bir hayvan gibi dik dik baktıktan sonra avaz avaz bağırmağa başladı: "Koparın şunun kafasını, koparın şunun kafasını!" dedi” (Ya2, s.51).

“...İçlerine fesat düşmüştü” (Ye5, s.21).

Vendi'ye fenalık etmek isteyenlere o da yol gösteriyordu” (Ya1,s.64)

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın amacını ortaya koymak amacıyla 100 temel eser listesinden seçilerek araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 21 kitap derinlemesine incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda yerli yazarlı kitaplarda (f=52), yabancı yazarlı kitaplarda ise (f=143) defa olmak üzere toplamda yüz doksan beş (195) şiddet ifadesine ulaşılmıştır. 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki şiddet ifadeleri sözel şiddet (f=109), fiziksel şiddet (f=36), cinsel şiddet (f=28) ve duygusal şiddet (f=22) olarak dört temada toplanmıştır. Sözel şiddet temasında şiddet ifadeleri argo ifade kullanmak, beddua etmek, lakap takmak, küfür etmek, tehdit etmek ve bağırmağ kategorilerinde toplanmıştır. Fiziksel şiddet temasında şiddet ifadeleri dövmek, vurmak, öldürmek, dayak atmak, tuzak kurmak, müdahale etmek, hapsetmek ve işkence etmek kategorilerinde toplanmıştır. Cinsel şiddet temasında şiddet ifadeleri ilişkide bulunmak, dokunmak, tahrik etmek, aldatmak ve cinsel kavramları ifade etmek kategorilerinde toplanmıştır. Duygusal şiddet temasında şiddet ifadeleri kötümserlik ve korkutmak kategorilerinde toplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda hem yerli hem de yabancı yazarlı kitaplarda şiddet ifadeleri olduğu, yabancı yazarlı kitaplarda daha yoğun bir şiddet dili kullanımı olduğu tespit edilmiştir.

Çocuk eseri yazarlarının çocuk gelişimini ve psikolojisini göz önüne alarak yazmaları gerekmektedir (Aytekin, 2008; Oğuzkan, 2013). Kitaplarda yer alan şiddet ifadeleri incelendiğinde, bu ifadelerin çocukların değer algılarını, ahlaki gelişimleri üzerinde olumsuz etkiler bırakması kaçınılmazdır. Şiddet ifadelerin kitaplarda çokça yer alması, listede yer alan

kitapların çocukların gelişim dönemlerine ve çocuk psikolojisine de uygun olmadığını ortaya koymaktadır.

Hikâye ile eğitim yaklaşımı, genelde eğitim için sahip olduğumuz yöntemlerin en iyilerinden biri olarak kabul edilebilir (Streib, 1997). Çünkü hikâye, eğitimde önemli bir yeri olan örnek alma ve özdeşleşmenin sağlanabilmesi için güzel bir araçtır (Bayar, 2014). Hikâyeyi okuyan ya da dinleyen kişi, hikâyedeki kahramanlardan birini kendisine model olarak seçer ve adeta bunun karakterinde yaşamaya başlar (Bilkan, 2009). İşte insanın hikâye ile bu tür bir ilişkisinin zorunluluğundan dolayı denilebilir ki hikâyeye okuyan ya da dinleyen kimse, oradaki kahramanların rolleri ile çok hızlı bir biçimde empati kurmakta; kahramanların yerine kendini koyup mizaç ve vasıfları itibarıyla kendine uygun veya en yakın görünen biriyle özdeşleşmektedir (Gergen, 2001). İncelenen hem yerli hem de yabancı kitaplarda, şiddet davranışlarına sahip karakterlerin çok sık sunulması, öğrencilerin olumsuz modellerle özdeşleşmesine yol açmaktadır. Öğrencilerin olumsuz modellerle özdeşim kurmaları, öğrencilerde kişilik gelişimini olumsuz yönde ve ciddi olarak etkilemektedir.

Sever (2002) yaptığı araştırmada, çocuk kitaplarında, kahramanların amacına şiddet uygulayarak ulaşması, kitapta aktarılan iletilerle şiddetin olumlanması, şiddetin sorun çözmenin bir yolu olarak gösterilmesi, çocukta önemli duygusal örselenmelere neden olacağını belirtmiştir. İncelediğimiz kitaplarda tespit edilen şiddet ifadeleri arasında yer alan, argo ifadeler, küfür etmek, dövmek, vurmak, öldürmek, insanlara şiddet uygulamak, insanlara hakaret etmek, insanlara beddua etmek, insanlara hakaret etmek ve benzeri davranış ifadeleri çocuklara olumsuz davranışları çözüm yolu ve rol model olarak sunmakta, çocukların duygusal gelişimine zarar vererek, çocuklarda değer algılarının zayıflamasına yol açmaktadır. Kepenekçi'ye göre (2000), Unesco, Uluslararası Anlayış, İşbirliği ve Barış İçin Eğitim ve İnsan Haklarına ve Temel Özgürlüklere İlişkin Eğitim Tavsiye Kararı'nda kitapların içerik özellikleriyle ilgili olarak, kitaplarda düşmanlık, saldırganlık ve ayrımcılık aşıl原因 ifadelerin kaldırılması önerilmiştir. İncelenen kitaplarda, çocuklar için olumsuz ahlaki karakter özelliklerinin sunulduğu, kitaplarda şiddet, küfür, argo ifade, lakap takma, dövme, saldırma, hakaret, kötü üslup ve benzeri ifadelerin sık yer aldığı görülmüştür. Bu örnekler çocukların ahlaki gelişimlerini olumsuz etkileyecek, olumsuz yönlendirmeler yapmalarını sağlayacak özellikler taşımaktadır. Belet ve Deveci (2008) tarafından yapılan bir araştırmada Türkçe ders kitaplarında kullanılan metin içeriklerinde argo ifadelerin yer aldığı belirlenmiştir. Kumbasar (2011) tarafında yapılan araştırmada ise roman kahramanlarının bazen argo ifadeler kullanmalarının okuyucular için olumsuz örnek oluşturduğu belirlenmiştir. Kılıç (2009)

yaptığı araştırmada, 100 temel eser listesi içerisinde yer alan bazı eserlerde kullanılan dilin çocuklara kötü örnek olduğunu, mizah unsuru olarak argo ifadelerin ve kaba bir üslubun kullanıldığını tespit etmiştir. Araştırmamız kapsamında incelenen eserlerde de argo içeren ifadelerin yer alması araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir.

Türkçe Öğretim Programı'nda "*metinlerin taşınması gereken nitelikler arasında; metinlerde öğrencilerin sosyal, zihinsel ve psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. içeren öğeler yer almamalıdır*" ifadesi yer almaktadır (MEB, 2009: s.56). İncelenen yerli ve yabancı yazarlı kitaplardaki metinlerde, okuma metinlerinin taşınması gereken niteliklere aykırı olarak şiddet ifadelerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu noktada kitaplardaki metinlerin seçiminde bu niteliklerin gözlemlenmediği anlaşılmaktadır. İşcan ve diğerleri (2008) tarafından yapılan başka bir araştırmada, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin çocuk zevkine göre yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Bu yetersizliğin kaynağı olarak, kitap yazarlarının her yaşa ve düzeye göre şiirlerin, düzyazıların titizlikle tarandığı bir arşiv oluşturmamaları gösterilmiştir. Yaman (2009) yaptığı araştırmada, ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında, öğrencilere olumlu davranış kalıplarını aktaracak metin sayısının sınırlı ölçüde kullanıldığını tespit etmiştir. Araştırma kapsamında incelenen yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda da şiddet ifadelerinin yer alması, kitaplarda yer alan metinlerin öğrencilere olumlu davranış kalıplarını aktarmada yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Yeşilyurt (2009) yaptığı araştırmada, öğretmenlerin millî birliğimizi tehdit eden unsurlara karşı öğrencileri bilgilendirme niteliğine üst düzeyde sahip olduklarını ortaya koymuştur. Kitaplarda şiddet ifadeleri arasında yer alan argo ifade, lakap takma, tehdit, insanlar arasında ayırım yapmak, zalimlik, nefret, hakaret, alay etme ve benzeri şiddet ifadeleri millî birliği tehdit eden unsurlar arasında sayılabilir. Bu bakımdan incelenen kitaplarda yer alan şiddet ifadeleri hakkında öğretmenlerin bilgilendirilmesi, öğretmenlerinde öğrencilere akademik ve sosyal gelişimlerine uygun kitapları okumaları için öğrencileri doğru yönlendirmeleri sağlanabilir.

İlköğretim öğrencileri için hazırlanan 100 temel eser listesinden belli ölçütler doğrultusunda seçilen kitaplarda yer alan şiddet ifadelerinin tespit edildiği bu çalışma sonuçları ışığında, aşağıdaki önerilerin göz önüne alınması, öğrencilerin gelişimlerine uygun ve gelişimlerini olumlu yönde destekleyecek içeriğe sahip okuma kitaplarının seçilmesine veya yazılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Öğrenciler için hazırlanacak çocuk yayınları ve ders kitaplarında yer alacak okuma metinlerinde öğrenciye olumlu rol model sunacak, sosyal ve ahlaki gelişimini destekleyecek içeriğe sahip metinler tercih edilmelidir.
- Öğrenciler için hazırlanacak çocuk yayınları ve ders kitaplarında yer alacak okuma metinlerinde şiddet ifadelerine yer verilmemelidir.
- Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2005 yılında ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" listesindeki kitaplar içinde içerdiği şiddet içerikli metinler yoluyla çocuğun ahlaki ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyecek, sunduğu içeriklerle öğrencilere günlük yaşamlarında olumsuz özdeşim modelleri oluşturmalarına yol açacak kitaplar, listeden çıkarılmalıdır. Yeni hazırlanacak listede yer alacak eserler, uzman kişilerden oluşan bir heyet tarafından seçilerek oluşturulmalıdır.
- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tavsiye edilen 100 temel eser listesine yönelik olarak okullarda yarışmalar düzenlenmektedir. Bu yarışmalar öğrencilerin okuma alışkanlıklarını arttırmak amacıyla yapılmasına karşın, öğrencilerin şiddet içeriğine sahip kitaplarla tanışması gibi bir sonuca da yol açabilir. Bu bakımdan okullar yada M.E.B tarafından yapılacak bu ve benzeri etkinliklerde 100 temel eser listesi kaynak olarak sunulmamalıdır.
- Öğrenci, öğretmen ve velilerin nitelikli kitapları seçme ve okunmalarını sağlamak amacıyla, nitelikli yayınları seçme ile ilgili hizmet içi eğitimler verilmelidir.
- Bu çalışmada eserler belirli kriterlere göre seçilerek incelendiği için mevcut çalışma sonuçları, incelenmeyen diğer kitaplar araştırma dışında tutularak değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Akbayır, S. (2008). Çocuğun Neyi Okumalı?. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Aytekin, H. (2008). Çocuk edebiyatında ölüm teması. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (20) , 89-102.
- Bayar, M. (2014). Din ve ahlak öğretiminde Kuran kıssalarının önemi: İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersindeki Eyyüp kıssası üzerine nitel bir araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research, 7 (34), 740-749.
- Belet, Ş. D. & Deveci, H. (2008). Türkçe Ders Kitaplarının Değerler Bakımından İncelenmesi. VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu. Çanakkale: 2-4 Mayıs2008. Özü home.anadolu. edu.tr/~sdbelet/yayinlar/ders%20kitaplari.pdf adresinde 23.08.2017 tarihinde edinilmiştir.

- Bilkan, A. F. (2009). Masal Estetiği. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Bridge, B. (2003). Zorbalık: Bilinmeyen çeşitleri ve çözümleri. İstanbul: Beyaz Yayınları
- Büyüköztürk, Ş. (2017). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum.(22.baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilidüzgün, S. (2000). Çocuk kitaplarında yazınsal nitelik. Yayına Hazırlayan: Sedat Sever. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları. (ss. 253-267). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Dil Eğitim Merkezi Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2003). Çağdaş Çocuk Yazını. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dindaş, H. (2008). Kadına yönelik eş şiddetinin sosyoekonomik durum ve yaşam kalitesi ile ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Dursun, Y. (2011). Şiddetin İzini Sürmek: Şiddet Nedir?. Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, (12), 1-18.
- Erkmen, N. (2017). Çocuk kütüphanelerinde en çok okunan çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında incelenmesi (Ankara ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İldeniz, B. (2015). Okullarda şiddetin nedenleri ve önlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İşcan, A., Efendioğlu, S. & Ada, Ş. (2007). Türkçe ders kitaplarında yer alan edebi metinlerin öğrencilere estetik zevk kazandırmadaki rolü. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2 (1), 59-76.
- Gergen, K. J. (1998). Narrative, Moral Identity and Historical Consciousness: A Social Constructionist. URL: [http://www.swarthmore.edu/Documents/faculty/gergen/Narrative Moral Identity and Historical Consciousness.pdf](http://www.swarthmore.edu/Documents/faculty/gergen/Narrative%20Moral%20Identity%20and%20Historical%20Consciousness.pdf), 10.08.2017
- Güleryüz, H. (2006). Yaratıcı Çocuk Edebiyatı. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Güneş, A.(2015). Lise öğrencilerinin şiddet ve değer eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Rize İli Örneği). Doktora tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Kaplan, S. (2011). Kadına yönelik aile içi şiddet ile mücadelede farklı yöntemlerle verilen sağlık hizmetleri eğitimlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karabağ, İ. (2010). Dil ve Şiddet. İstanbul: İkaros Yayınları.
- Kepekçi, Y. K. (2000). İnsan Hakları Eğitimi. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Kılıç, A. İ. (2009). Yüz temel eserde dini ve ahlaki değerler. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kılıç, A. & Aktan, O. (2015). İlköğretim okulları için tavsiye edilen 100 temel eserde vurgulanan değerler. *Elementary Education Online*, 14 (1), 243 - 275. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>, DOI: 10.17051/ieo.2015.45177.
- Lüle, E. (2007). Yedi farklı çocuk kitabının çocuk yazını ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (14), 17–30.
- Merriam-Webster. (2015). Merriam-Webster Online Dictionary. Retrieved September 12, 2017, from <http://www.m-w.com/dictionary/violence>.
- MEB. (2005). İlköğretim Okullarında Okutulacak 100 Temel Eser Konulu Genelge. 2005/70, 08.09.2010. (URL:www.meb.gov.tr/mevzuat adresinden 13/09/2017 tarihinde alınmıştır.)
- MEB. (2009). İlköğretim Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu. Devlet Kitapları Müdürlüğü. Ankara.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd Edition). Calif.: SAGE Publications.
- Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk Edebiyatı*. (10. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Olweus, D. (2003). A profile of bullying at school. *Educational Leadership*, 60, 12–19.
- Öğülmüş, S. (2007). Okullarda şiddet ve önlenmesi. S. Gelbal. (Ed.). içinde, *Okullarda Şiddetin önlenmesi: Mevcut uygulamalar ve sonuçları* (ss. 25-48). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Özkan, N. (2001). Çocuk kitaplarında dil sorunu. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, M. & Giren, S. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan hikâye kitaplarındaki korku ve şiddet öğelerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5 (4), 2095-2108.
- Patır Erkek, N. (2016). Yatılı ve gündüzlü eğitim alan ortaöğretim öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile özgüvenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Söyleşi. (2005). Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Necat Birinci ile 100 Temel Eser Listeleri Üzerine. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 6 (69).

- Sever, S. (2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet (Milli Eğitim Temel Yasası Ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Bağlamında Bir Değerlendirme). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 35, 1-2.
- Sever, S. (2003). Çocuk ve Edebiyat. (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Streib, H. (1997). Mass Media, Myth, and Narrative Religious Education. URL:<https://pub.uni-bielefeld.de>, adresinden 12.08.2017 tarihinde alınmıştır.
- Şirin, M. R. (2007). Çocuk Edebiyatı Kültürü. (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Uçar, M. A. (2003). Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası. İstanbul: Hukuk Yayınları.
- World Health Organization. (2002). World Report On Violence And Health: Summary. World Health Organization Geneva.
- Yaman, H., Taflan, S. & Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. Değerler Eğitimi Dergisi, 7 (18), 107-120.
- Yalçın, A. & Aytaş, G. (2005). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yeşilyurt, E. (2009). Öğretmenlerin Sahip Oldukları Niteliklere Yönelik Algıları (Elazığ İli Örneği). Milli Eğitim Dergisi, 183, 169-189.
- Yılar, Ö & Celepoğlu, A. (2010). Çocuk Yayınları ve Bu Yayınlarda Bulunması Gereken Temel Unsurlar. (Editörler: Ö. Yılar ve L. Turan). Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı. (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, A. (2005). Türk romanında aile içi şiddet teması. Türkbilig, (10), 131-149.